

Asia: VN/3437/2019

Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa työryhmän mietinnöstä ”Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen”. Mietintöön sisältyvässä ehdotuksessa lain käyttämiin termeihin tehtäisiin muutoksia, tiedon hakukriteereitä laajennettaisiin, kun tietoa haetaan luovutettavaksi journalistisiin tarkoituksiin ja tietojen poistamiselle säädettyjä aikoja pidennettäisiin ja yhtenäistettäisiin. Rekisterinpitäjyyttä koskevaan sääntelyyn ei esitetä muutoksia.

Totean lausuntonani seuraavaa.

Oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon määrittely

Valtakunnallisen tietovarannon rakenne on kuvattu ehdotuksen 4 §:ssä, jonka mukaisesti, ottaen huomioon 3 §:n määritelmät, tietovaranto muodostuu eri osajärjestelmien tiedoista niiden käyttötarkoituksen perusteella. Tietovarannon sisällön rajaaminen tiedon käyttötarkoituksen mukaan on ratkaisuna uusi ja tarkoittaa sitä, että yksittäisten tietojärjestelmien tiedot ovat osin valtakunnallista tietovarantoa ja osin ilmeisesti viranomaisen omia tietoja, joiden käsittely ilman erityistä sääntelyä määritellään yleislaeissa.

Ratkaisua voi pitää vaikeaselkoisena ja pidän perusteltuna selvittää, olisiko tarkoituksenmukaista säätää yleisesti tiedon käsittelyn perusteista oikeushallinnolle yhteisesti tuotetuissa tietojärjestelmissä.

Rekisterinpitäjäyys

Työryhmä esittää oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain 2 luvun 7 §:än muuttamista. Pykälässä säädetään rekisterinpitäjäydestä ja eri viranomaisten velvollisuuksista.

Ehdotuksen mukaan tietojärjestelmä -termi korvattaisiin ”tietovarannolla”. Oikeusrekisterikeskus säilyisi rekisterinpitäjänä ja tietoja rekisteriin tallentavat vastaisivat vain siitä, että tiedot vastaavat omaan rekisteriin tallennettuja tietoja. Tarpeelliset merkinnät tiedon oikeaan välittämiseen tehdään Oikeusrekisterikeskuksen asettamien teknisten vaatimusten mukaisesti.

Oikeusrekisterikeskus vastaa siis kaikista rekisterinpitäjän velvoitteista esimerkiksi rekisteröityyn nähden ja tiedon tallentajat ovat lähinnä oikeushallinnon valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettujen tietojen tiedon käsittelijöitä.

Ratkaisu tarkoittaa jossain määrin vaikeasti ymmärrettävän lain tietovarannon sisältöä koskevan sääntelyn mukaisesti ilmeisesti sitä, että sama yhdessä tietojärjestelmässä oleva tieto voi olla yhtä aikaa valtakunnallisen tietovarannon tietoa, jonka rekisterinpitäjänä on Oikeusrekisterikeskus, että viranomaisen oman asiarekisterin tietoa, jonka rekisterinpitäjänä on kyseinen viran-omainen. Tämä riippuisi tiedon käyttötarkoituksesta.

Ratkaisua voi pitää sekavana ja se saattaa vaikeuttaa rekisteröidyn mahdollisuuksia päästä oikeuksiinsa.

Pidin edellä perusteltuna selvittää yleisesti tiedon käsittelyn perusteita osana valtakunnallisen tietovarannon määrittelyä. Tämän tulisi koskea myös rekisterinpitäjäyttä eri oikeushallinnon viranomaisille yhteisesti tuotetuissa tietojärjestelmissä niiden koko tietosisällön osalta.

Tiedon luovuttaminen journalistisiin tarkoituksiin

Ehdotuksessa on tarkoitus säätää 4 luvun 16 §:ään uusi 4 momentti, jonka mukaan pykälän 1 momentin 3 kohdan kieltä käyttää henkilön nimeä tai muuta tunnistetietoa hakuperusteena ei koske tiedon luovuttamista journalistisiin tarkoituksiin.

Voimassa olevan lain esitöissä (HE 102/2008) kieltoa perusteltiin yksityisyyden suojan ja oikeudenkäynnin julkisuuden yhteensovittamisella.

Ehdotuksen perusteluissa tulisi laajemmin arvioida esitetyn muutoksen suhdetta perustuslaissa turvattuun yksityisyyden suojaan.

Tiedon poistaminen

Tiedon poistamiselle lain 5 luvun 18 §:ssä säädettyä määräaikaa ehdotetaan muutettavaksi merkittävästi nykyistä pidemmäksi.

Sekä yleinen tietosuoja-asetus että laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä edellyttävät henkilötietojen poistamista, kun niiden käsittelylle ei ole enää käyttötarkoituksen mukaista tarvetta. Tietojen säilyttämisaajan pidentämistä tulisi ehdotuksessa laajemmin perustella ottaen huomioon nämä tiedon poistamista koskevat velvoitteet.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri Pekka Liesivuori

Liesivuori Pekka
Oikeuskanslerinvirasto - Apulaisoikeuskanslerin lausunto